

ARVIOINTISUUNNITELMA Kainuun maakuntaohjelman ympäristöarviointi

MAAKUNNAN SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT

Maakunnan suunnittelu käsittää kolme lakisääteistä suunnitteluvälinettä: maakuntasuunnitelman, maakuntaohjelman ja maakuntakaavan. **Tämä arviointisuunnitelma koskee maakuntaohjelman vaikutusten arviointia.**

Maakuntaohjelma on alueiden kehittämislain (602/2002) mukainen asiakirja, jossa asetetaan kehittämistavoitteita sekä määritellään toimintalinjat ja toimenpiteet sekä keskeiset hankekokonaisuudet tavoitteisiin pääsemiseksi. Kainuun maakuntaohjelman tarkistus laaditaan vuosille 2006-2010. Maakuntaohjelman tarkistamisen lähtökohtana on vuonna 2003 hyväksytty Kainuun maakuntaohjelma 2003-2006. Maakuntaohjelmatyö käynnistyy syksyllä 2005.

Maakuntaohjelma tarkoittaa maakäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaista Kainuun **maakuntasuunnitelmaa** 2025, joka toimii pitkän aikavälin strategisena suunnitelmana. Kainuun maakuntasuunnitelma 2025 hyväksytään syksyllä 2005.

Maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukainen pitkän aikavälin alueidenkäytön suunnitelma, jossa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Kainuun maakuntakaavaehdotus valmistuu syksyllä 2005.

VAIKUTUSTEN ARVIOINNIN LÄHTÖKOHDAT

Suunnitelmien ja ohjelmien vaikutuksia arvioidessa voidaan käyttää vaikutusten arvioinnista seuraavaa määritelmää (Ympäristöhallinto 2005):

"Vaikutusten arviointi on viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun liittyvä prosessi, jonka ydintavoitteena on tukea suunnitelman valmistelua, toteutusta ja seuranta sekä suunnitelmaa koskevaa julkista keskustelua. Arviointi tuottaa ensisijaisesti tietoa suunnitelman ja sen vaihtoehtojen vaikutuksista. Lisäksi arvioinnin tavoitteena on osallistumisen ja yhteistyön tukeminen sekä ristiriitojen käsittely."

Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005) tuli voimaan 1.6.2005. Tämä ns. SOVA-laki ja sitä täydentävä valtioneuvoston asetus (347/2005) sisältävät säännöksen **yleisestä velvollisuudesta arvioida ympäristövaikutuksia** riittävällä tavalla suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa sekä säännökset tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien **ympäristöarvioinnista**. SOVA-lailla ja -asetuksella toteutettiin EY:n direktiivi tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (2001/42/EY).

Maakuntaohjelma on SOVA-lainsäädännön mukainen suunnitelma tai ohjelma, johon tulee soveltaa SOVA-lain mukaista ympäristöarviointia. Maakuntasuunnitelma puolestaan on suunnitelma, jonka arviointiin sovelletaan SOVA-lain 3§ (ent. YVA-lain 24 §) mukaista yleistä velvollisuutta arvioida ympäristövaikutuksia.

SOVA-laissa asetetaan tavoitteet suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnille. Lain 1 § mukaan *tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja huomioon ottamista suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa ja hyväksymisessä, parantaa yleistä tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia sekä edistää kestävästä kehitystä.*

KAINUUN MAAKUNTAOHJELMAN ARVIOINNIN TAVOITTEET

Kainuun maakuntaohjelman vaikutusten arviointi

- tuottaa tietoa maakuntaohjelman toteuttamisen vaihtoehtoista
- tukee suunnittelua ja päätöksentekoa
- parantaa tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia ohjelman valmistelussa
- integroi vaikutusten arvioinnin entistä tiiviimmäksi osaksi itse suunnitteluprosessia sekä
- täyttää uuden lainsäädännön vaatimukset.

ARVIOINNIN ORGANISOINTI

Kainuun maakunta –kuntayhtymällä on yleisvastuu maakuntaohjelman ympäristöarvioinnista. Vaikutusten arvioinnin koordinoinnista vastaa suunnittelija Suvi Rusanen. Arviointi organisoidaan seuraavasti:

Kunkin maakuntaohjelman osion kirjoittaja tekee alustavan arvioinnin erillisen arviointimatriisin avulla, jota arviointityöryhmä täydentää. Maakuntaohjelmapiirityön aikana järjestetään 2-3 työpalaveria, jossa on mukana ko. asiantuntijoita sekä arviointityöryhmä. Tällöin taataan sekä vuorovaikutusnäkökulma että arvioinnin tulosten välittyminen suunnittelutyöhön.

- Työryhmän perustana on maakuntakaavatyössä käytetty työryhmä, jota täydennetään ainakin edustajalla/edustajilla Kainuun ympäristökeskuksesta.

ARVIOINNIN KÄYTÄNNÖN TOTEUTUS

1. Valmistelun aloittamisesta tiedottaminen

Yleisöllä tulee olla mahdollisuus saada tietoja ohjelman ja ympäristöselostuksen lähtökohdista, tavoitteista ja valmistelusta sekä esittää asiasta mielipiteensä. Lisäksi ympäristöselostuksessa annettavien tietojen laajuudesta ja yksityiskohtaisuudesta on kuultava alueellista ympäristökeskusta sekä muita vaikutusalueella toimivia viranomaisia.

- Kuulutetaan Kainuun maakuntaohjelman 2006-2009 valmistelun alkamisesta elokuussa 2005. Valmisteluun liittyvät asiakirjat ovat nähtävillä Kainuun maakunta –kuntayhtymän kansliassa. Aineisto julkaistaan myös sähköisesti.
- Viranomaisia kuullaan Kainuun strategiaryhmän 2.9. järjestettävän kokouksen yhteydessä ja tarvittaessa erikseen.

2. Maakuntaohjelmaluonnos ja ympäristöselostus

Selvitetään ja arvioidaan maakuntaohjelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset ja laaditaan ympäristöselostus. Ympäristöselostuksessa esitetään tiedot suunnitelmasta tai ohjelmasta ja tarkastelluista

vaihtoehtoista ja arviot niiden vaikutuksista. Ympäristöselostus liitetään maakuntaohjelma-asiakirjaan.

Arvioidaan vaikutukset (valtioneuvoston asetus 347/2005):

- väestöön, ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen
- luonnon monimuotoisuuteen, eliöstöön, kasvillisuuteen, maaperään, veteen, ilmaan ja ilmastotekijöihin
- yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan, aineelliseen omaisuuteen ja kulttuuriperintöön (ml. rakennusperintö ja muinaisjäännökset)
- luonnonvarojen hyödyntämiseen sekä
- edellä mainittujen tekijöiden välisiin suhteisiin.

Ympäristöselostuksen tarkemmat sisältövaatimukset esitetään asetuksessa.

- *Mitä suunnitelman osia arvioidaan?*
 - o Maakuntaohjelma voidaan arvioida kokonaisuutena tai jakamalla se osiin > Arviointi suoritetaan arvioimalla **toimintalinjoja**.
- *Mitä vaihtoehtoja arvioidaan?*
 - o Maakuntaohjelman arvioinnissa toimintalinjat arvioidaan ilman erityistä vaihtoehtoasetelmaa. Maakuntaohjelman kokonaisarvioinnin yhteydessä tarkastellaan maakuntaohjelman toteuttamiseen liittyen esim. seuraavat vaihtoehdot:
 - VE 0** Tuleva kehitys, jos maakuntaohjelmaa ei olisi laadittu
 - VE 1** Maakuntaohjelman toteuttamiseen varataan resurssit ja siihen sitoudutaan laajalti.
- *Missä vaiheessa arviointi tehdään?*
 - o Arviointi tehdään suunnittelun kuluessa niin, että arviointi integroituu suunnitteluprosessiin.

3. Maakuntaohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta on kuultava viranomaisia ja yleisöä

Kansalaisilla tulee olla mahdollisuus tutustua maakuntaohjelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen ja esittää niistä mielipiteensä. Asiakirjaluonnoksista tulee pyytää lausunnot ainakin alueelliselta ympäristökeskukselta ja tarpeen mukaan kunnallisilta terveys- ja ympäristöviranomaisilta sekä muilta viranomaisilta. Maakuntaohjelmaluonnos asetetaan nähtäville hallintolain 55 § ja 62 § mukaisesti 30 päivän ajan.

- Maakuntaohjelmaluonnos ja ympäristöselostus menevät maakuntahallituksen käsittelyyn 7.11.2005, jonka jälkeen ne asetetaan nähtäville ja pyydetään lausunnot. Lisäksi järjestetään kuntakierros.

4. Maakuntaohjelman hyväksyminen

Maakuntaohjelman hyväksymisestä tiedotetaan hallintolain 62 § mukaisesti. Hyväksymispäätöksestä käy ilmi, miten ympäristöselostus ja ohjelman valmistelun aikana saadut mielipiteet ja lausunnot on otettu huomioon.

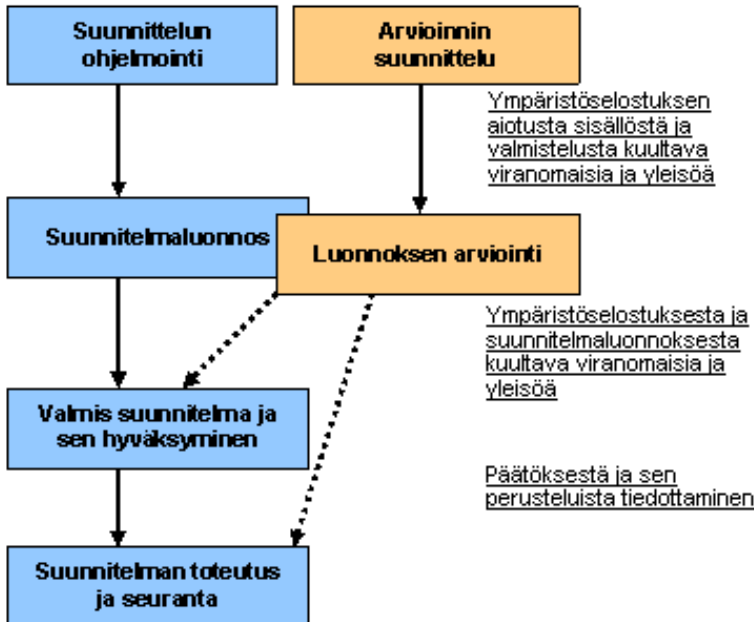
- Päätös sekä maakuntaohjelma asetetaan nähtäville ja toimitetaan tiedoksi Suomen ympäristökeskukselle, ja julkaistaan myös sähköisesti.

5. Ympäristövaikutusten seuranta

Maakuntaohjelman toteuttamisesta aiheutuvia ympäristövaikutuksia tulee seurata siten, että tarvittaessa voidaan ryhtyä toimenpiteisiin ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.

- Seuranta vastuutetaan maakunnan ennakointi- ja seurantaryhmälle.

Ympäristöarvioinnin prosessi kuvana (Lähde: Ympäristöhallinto 2005)

Lisätietoja Kainuun maakuntaohjelman ympäristöarvioinnista antaa suunnittelija Suvi Rusanen, p. 08-6155 4241, gsm 044-7100 873, suvi.rusanen@kainuu.fi

Arviointisuunnitelman laatimisen lähteinä on käytetty seuraavia teoksia:

Hallintolaki (434/2003)

Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005)

Paldanius, J. & L. Tallskog (2005). Suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arvioinnin laatu. *Suomen ympäristö 778*. Helsinki 2005.

Valtioneuvoston asetus viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (347/2005)

Ympäristöhallinto 2005. SOVA-tukiaineisto. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=139960&lan=fi>